

Š i f r a u č e n c a :

Državni izpitni center

N 1 3 2 1 0 1 3 1

NAKNADNI ROK

3.
obdobje

Petek, 31. maj 2013 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

ob koncu 3. obdobja

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpisi svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani.

Preden začneš reševati naloge, previdno iztrgaj prilogo z izhodiščnimi besedili. Nato natančno preberi navodilo posamezne naloge in jo reši.

Pri vsaki nalogi svoj odgovor napiši v predvideni prostor znotraj okvirja.

Piši čitljivo in s pisanimi ali z malimi tiskanimi črkami, skladno s pravopisnimi pravili.

Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilnega napiši na novo.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, temveč začni reševati naslednjo. K nerešeni nalogi se vrni pozneje.

Na koncu svoje odgovore ponovno preveri.

Zaupaj vase in v svoje zmožnosti. Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 20 strani, od tega 3 prazne.

N 1 3 2 1 0 1 3 1 0 3

PRILOGA

I. DEL

Jože Javoršek

Manevri

Književno delo Manevri Jožeta Javorška se navezuje na književno besedilo Martin Krpan, pri čemer so uvedene nove književne osebe, ustvarjena nova razmerja med osebami in novi zapleti.

Osebe:

CESAR
MARTIN
CESARICA
GREGOR
KOBILA
JERICA
BENKO
PAŽI

Več pažev obstopi Krpanovo domačijo. Ker nosijo v rokah svetilke, je vas razsvetljena, kot bi bilo poldne. Cesar vstane izza grmovja ter krene proti Krpanu. Za njim capljajo cesarica, Jerica, Gregor in Benko.

CESAR: Pozdravljen, ljubi Krpan!

Krpan ne reče nobene, kobila pa se zakadi v cesarja: Ali se boste pobrali proč! Tako lepo sva se pogovarjala, vi pa kar tebi nič meni nič pridete ter naju pomotite! In zakaj? Ali mislite Krpančka morebiti strpati v ječo? A? Ali pa vam spet trda prede?

CESAR se otepa kobilice, kot bi se otepala hude ose. Kriči Krpanu: Pomiri vendar svojo kobilico, Martin, saj me bo ubila! Martin! Pomiri jo!

Cesarica, Benko, Gregor in Jerica poskušajo rešiti cesarja pred kobilico, Martin pa se še zmeraj ne gane.

CESARICA, ki z največjo mujo vleče kobilo od cesarja stran, pravi: Ti vrag ti suhi, kako je jeznorit!

KOBILA se zareži v cesarico: Vas, cesarica, pa sploh in oh ne maram.

CESARICA: Jaz pa tebe ne. In tako sva kvit.

KOBILA: Trapasti ste, da veste!

CESARICA: Ti pa neumna!

KOBILA: Vi pa hudobni kot kača.

CESARICA: Ti pa kot ... Išče izraz.

KOBILA: Eh, še izraza ne najdete, pa mislite, da nekaj ste!

CESARICA: Seveda sem, cesarica sem, a ti le navadna živina!

KOBILA: Kljub temu sem veliko več vredna.

CESARICA: Kaj? Ti si drzneš žaliti cesarsko veličanstvo?

KOBILA: Ph! Mene veličanstva figo brigajo. Jaz sem svobodna!

KRPAN kobili pomirljivo: Daj no, pomiri se, greva v konjak! Jo prime za uzdo. Pojdiva, boš od tam gledala, kaj se bo dogajalo ... Ko jo veže v konjak, se obrne nazaj k Dunajčanom ter reče: Ampak, ljubeznivi Dunajčanje, če mi mislite spet kakšno zagosti, vam že kar vnaprej povem, da vam bo slaba predla. Kobilo bom spustil iz staje in oba vam bova z združenimi močmi pokazala, kako se pretepa. Kobila bo ritala, jaz bom pa prvega, ki mi bo prišel pod roke, prijel za cepete ter vse druge z njim premlatil ...

CESAR: Krpane, kar nič se ne boj, saj vidiš, da je prišla k tebi vsa moja družina in da imamo samo lepe misli v glavi.

OBRNI LIST.

CESARICA *ljubeznivo*: Krpane, prišli smo popraviti stari dolg. Jerico, našo ljubljeno hčer, smo ti prišli dajati v zakon.

KRPAN: Pa zakaj ste prišli vsi? Naj bi punca sama prišla, pa bi se zmenila, saj veste, da mi je všeč.

CESAR: Mi smo prišli z njo, ker ...

GREGOR: Veličanstvo, svetujem vam, da pustite tisto drugo stvar za pozneje.

CESARICA: Pa jasno! On zmeraj vse pokvari!

CESAR: Torej ... ponudit smo ti prišli hčer.

KRPAN: Meni pa se vse tako zdi, da je tista »druga stvar«, o kateri se vam je jezik nehotiče že sprožil, važnejša, in da bi bilo bolj pametno, če se najpoprej pogovorimo o njej – nakar šele o ženitvi. – Kar na dan z besedo, cesar Janez, midva sva še nekako dobro skupaj vozila in se nisva nikoli pričkala, zato se nikar ne bojte svoje lastne besede!

Cesar se nerodno obotavlja.

KRPAN: Kar nič ne oklevajte! Povejte mi, za kaj gre, povejte mi, kaj je s tisto »drugo stvarjo«, potem šele se bomo naprej pogovarjali. – Nu, kar dajte, kar dajte!

CESAR je *čisto zmešan*: Pa kaj naj zdaj storim?

GREGOR: Krpan, poslušaj!

KRPAN se *zadere*: Vas sploh ne bom poslušal! Vi ste moj sovražnik in ne trpim vas ne živega ne mrtvega. In če boste še kaj jezikali ali pa sitnoritili, vam bo vražje slaba predla, to vam lahko že vnaprej povem.

CESARICA: Bom pa jaz govorila ...

KOBILA *zavpije*: Martin, ne poslušaj je!

CESARICA: Ampak beseda ni konj!

KOBILA: Beseda je lahko kača!

CESARICA se *zapodi h konjaku*: Ti trapa ti stara, zmeraj se vmešavaš tja, kamor ni treba.

KOBILA *posmehljivo posnema cesarico*: Ti trapa ti stara, zmeraj se vmešavaš tja, kamor ni treba.

CESARICA: Uh!

KOBILA: Uh!

CESAR se *prime za glavo*: Čisto sem že zmešan! Gregor, kje naj zdaj začnemo?

CESARICA se *razjezi na cesarja*: Pravi bebec si, da veš! Začni, kjer hočeš, jaz ne bom več odgovorna za tvojo preotročjo politiko. Naj se cesarstvo razleti!

CESARJU *gre na jok*: Ne, ženičica ljuba, ne! Ne bodi no tak!

KRPAN: Zdaj je pa meni dovolj, cesarost! Zdaj se pa meni smilite! *Trenutek tištine*. Pojdite sem ter mi povejte, kaj imate za bregom! Povejte mi tako, kot bi bili pri spovedi, in ne ozirajte se ne na levo ne na desno.

CESAR: Prav imam, Martin! A za bregom imam tole: Brdavs, ki si ga ti na Dunaju ubil, je bil po svoji veri mohamedan. (Bog mu daj kljub temu večni mir in pokoj!) A imel je, tako kot vsak Turek, ki se spoštuje, harem, in v njem tri tisoč prekrasnih žena. Z vsako od teh žena je imel po nekaj sinov. In tako je imel sinov kot listja in trave. Ko so ti sinovi zvedeli za smrt svojega očeta, so sklicali sestanek in na tem sestanku sklenili maščevati svojega roditelja. Na Dunaj so poslali najmočnejšega, ki so ga izmed sebe izbrali. Vidiš, in kakšno naključje, temu je spet ime Brdavs. Najbrž Brdavs Drugi. In zdaj nam spet razsaja po Dunaju, spet mori cvet našega plemstva in nas spet spravlja v tako nesrečo kot nikoli nihče.

KRPAN: No, saj sem si mislil! Spet je prišel Brdavs!

CESAR *zajoče*: Spet.

KRPAN: In jaz naj bi mu spet vzel glavo?

CESAR z *upanjem v glasu*: Spet.

KRPAN: In vas s tem spet rešil.

CESAR: Spet.

(Odlomek.)

(Javoršek, J., 1967. Manevri. V: Gledališke igre. Koper: Lipa 1967.)

manevri – velika preizkušnja usposobljenosti vojske za primer vojne; dejanja, s katerimi se hoče prikrito kaj doseči mohamedan – musliman

N 1 3 2 1 0 1 3 1 0 5

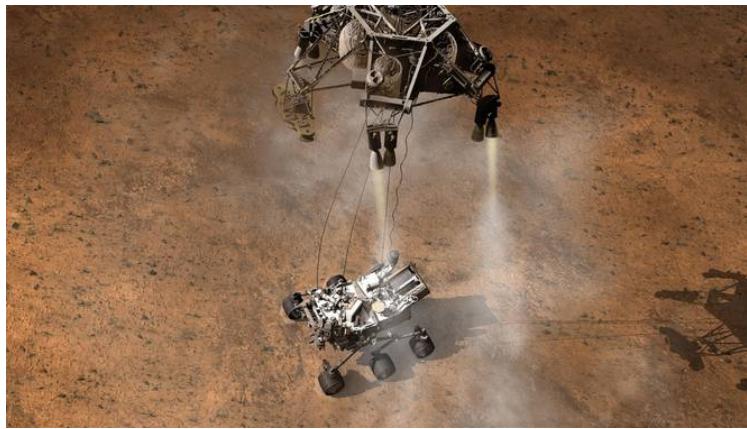
II. DEL

DELO

[Home](#) [Novice](#) [Gospodarstvo](#) [Šport](#) [Kultura](#) [Družba](#) [Mnenja](#) [D zgodbe](#) [Tudi ti](#) Vpiši iskani niz [Facebook](#) [Twitter](#) [RSS](#) [Apple](#) [Google+](#)

Ponedeljek, 6. 8. 2012

»Radovednost« srečno na Marsovih tleh

»Nebeško dvigalo« je rover Radovednost (Curiosity) mehko spustilo na Mars. (NASA)

navdušenjem so tudi spremljali, kako je poslalo prve posnetke Rdečega planeta. Robotizirano vozilo Radovednost bo raziskovalo morebitne dokaze življenja na Marsu.

Dragoceni znanstveni tovor

Vesoljsko sondu so skupaj z velikim in zelo gibljivim roverjem, ki ga poganja jedrska energija, iz vesoljskega izstrelitve na Floridi izstrelili 26. novembra 2011. Njena pot do Marsa je trajala 225 dni, v tem času je preletela skoraj 570 milijonov kilometrov.

Skupna teža vesoljske sonde ob izstrelitvi je bila 3893 kilogramov. Od tega ima robotsko vozilo 899 kilogramov, 2401 kilogram tehta sistem za pristanek, dobre pol tone pa z gorivom napolnjena stopnja za križarjenje, ki je imela pomembno vlogo v času potovanja sonde po medplanetarnem prostoru do Marsa.

Pri pošiljanju vesoljske sonde proti Marsu je treba še posebej paziti, da na planet ne bi prinesla mikrobov z Zemlje. Zato so dele Marsovega znanstvenega laboratorija pred izstrelitvijo očistili z alkoholom in drugimi raztopinami. Komponente, ki zdržijo visoko temperaturo, so 144 ur segrevale pri 110 do 146 °C. Na koncu so izvedli tudi skrbne mikrobiološke teste.

Vrednost celotnega programa je približno 2,5 milijarde dolarjev. Večina tega zneska, 1,8 milijarde, je bila namenjena razvoju roverja in znanstvenim raziskavam.

Doslej največje in najdražje robotizirano vozilo za proučevanje Marsa, imenovano Radovednost (Curiosity), je pristalo danes okoli pol osme ure zjutraj po srednjeevropskem času. Na kraju pristanka, v kraterju Gale na Marsu, je bila ura ob pristanku tri popoldne. Znanstveniki, ki so v nadzorni sobi v laboratoriju v Pasadeni spremljali pristanek, so se v trenutku, ko se je vozilo dotaknilo površja Marsa, od veselja začeli objemati. Z

OBRNI LIST.

Petkrat težji od predhodnikov

Rover ima na krovu vrsto znanstvenih instrumentov, tudi izredno natančen sistem za pristajanje, ki mu je omogočil zahteven pristanek v kraterju Gale, kjer se temperatura giblje od –90 do 0 °C. Za pristanek so izbrali nov sistem zaviralnih raket, imenovan Nebeško dvigalo oziroma žerjav.

Radovednost je sicer do 2,2 metra visok šestkolesnik, dolg 3 in širok 2,7 metra. Tehta skoraj 900 kilogramov in je kar petkrat težji od svojih dveh predhodnikov, roverjev Duh (Spirit) in Priložnost (Opportunity). Na njem je tudi približno desetkrat več raziskovalne opreme.

Jedrski vir energije

Po dolgih letih je to prvo vesoljsko vozilo za raziskovanje Marsa, v katerem je primarni vir jedrska energija, ki jo omogoča generator MMRTG. Ta vsebuje oksid plutonija 238 in termoelemente, ki pretvarjajo plutonijevo toplotno energijo v elektriko. S tem bo napajal instrumente na krovu.

Poleg sistema kamer na jamboru je na tem vozilu še dvanajst inženirskej kamer. Polovica jih bo skrbela za navigacijo, polovica pa za to, da se bo rover na svoji poti izogibal oviram.

Instrumenti na krovu prihajajo tako od kanadske vesoljske agencije CSA kot iz dveh evropskih držav. Španija je prispevala instrument, ki proučuje ultravijolično sevanje, Rusija pa instrument za zaznavanje vode v plitvih podpovršinskih mineralih.

Krater Gale

Določanje kraja pristanka je bilo dolgotrajno in zahtevno delo, s katerim se je ukvarjalo 150 znanstvenikov. Leta 2008 so določili štiri možna območja, ki so jih posnele natančne kamere sonde MRO. Ta že dlje časa kroži okoli planeta. Pomagala je tudi evropska vesoljska sonda Mars Express. Vsi štirje kraji so bili varni za pristanek, večina znanstvenikov pa se je na koncu odločila za krater Gale, ki se je izkazal kot najbolj zanimiv za raziskave. Krater ima namreč premer kar 154 kilometrov, iz njegovega ravnega dna pa se dviga 5000 metrov visoka gora. Njena pobočja so položna, tako da se bo lahko rover po njih varno vzpenjal in raziskoval samo dno kraterja in nižje plasti gore.

Mobilni raziskovalni laboratorij bo 23 mesecev, kolikor znaša eno Marsovo leto, podrobno raziskoval površino planeta. Analiziral bo več deset območij, na katerih je predvideno tudi nabiranje vzorcev in vrtanje različnih kamnin.

(Prirejeno po: <http://www.delo.si/druzba/znanost/radovednost-srecno-na-marsovih-tleh.html>.
Pridobljeno: 10. 9. 2012.)

N 1 3 2 1 0 1 3 1 0 7

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo Jožeta Javorška *Manevri*.

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Katera trditev o izhodiščnem besedilu je pravilna in katera ni pravilna?
Če je trditev pravilna, na črto napiši P; če trditev ni pravilna, napiši N.

- Prizorišče v izhodiščnem besedilu se spreminja.
 Dogajanje v izhodiščnem besedilu je postavljeno na Dunaj.
 Dogajanje se odvije v enem dnevu.
 Vse, kar je napisano, izgovorijo književne osebe.
 Avtor je hkrati tudi književna oseba.

(2 točki)

2. Kaj želijo Dunajčani na obisku doseči in kaj Martinu za to ponudijo?
Odgovor napiši na črte.

(2 točki)

3. Kaj vse izve bralec iz izhodiščnega besedila o osebi, ki ogroža Dunaj?
Odgovor napiši na črte v največ dveh povedih. Vanj vključi pet značilnosti te osebe.

(3 točke)

4. Katere vrste perspektiva je značilna za izhodiščno besedilo – tragična ali komična? Odgovor utelejti z navedbo dveh ustreznih prvin besedila. Napiši ga na črte.

(3 točke)

5. V čem so si izhodiščno besedilo in odlomki iz Martina Krpana podobni oz. različni? Napiši štiri ugotovitve o podobnostih/razlikah med izhodiščnim besedilom in odlomki (lahko tudi med izhodiščnim besedilom in celotnim književnim delom Martin Krpan).

Krpan je bil malo srdit, pa vendar jezo pogoltne in reče: »Kar se tiče Brdavsa, to ni igrača, kakor bi kdo z grma zapodil vrabca, ki se boji vsakega ocepka in kamna. Koliko junakov pa imate, da bi si upali náden? Zapomnite si, cesarost, kar sem obljudil, storil bom, čeprav od jeze popokajo vsi obrekovalci, ki me mrazijo pri vas.«

/.../

Cesarica pa še zdaj ni bila pozabila košate lipe nad kamnito mizo na vrtu; zato je tudi ni bilo zraven, poslušala pa je za vrati, kakor imajo ženske navado, ki bi rade vse izvedele. Ko sliši, da cesar ponuja Krpanu svojo hčer v zakon, pride tudi ona in pravi: »Ne boš je imel, ne! Lipo si mi izpridil; hčere ti pa ne dam!«

/.../

Krpan zadene kij in mesarico, in to so bile njegove zadnje besede pred cesarjem: »Ko bi se spet oglasil kak Brdavs ali kdo drug, saj veste, kje se pravi na Vrhu pri Sveti Trojici.« »Srečno hodi!« pravi cesar, minister Gregor pa nič.

(4 točke)

6. Izhodiščno besedilo se navezuje na besedilo Martin Krpan. Kdo je avtor Martina Krpana (njegovo ime in priimek) in kdaj je besedilo nastalo?
Odgovora napiši na črti.

For more information about the study, please contact Dr. John Smith at (555) 123-4567 or via email at john.smith@researchinstitute.org.

(2 točki)

7. Predstavi Cesaričin odnos do Kobile, Martina in Cesarja. Vsako trditev o odnosu do posamezne književne osebe pojasni s tem, kar razberes iz izhodiščnega besedila. Napiši zaokroženo besedilo, ki bo imelo do 6 povedi.

A	B	C	Č
2	2	2	2

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na besedilo »*Radovednost*« srečno na Marsovi tleh.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Ob katerem dogodku je bilo objavljeno izhodiščno besedilo?
Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

2. V kateri rubriki je bilo besedilo objavljeno?
Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

3. Kaj je namen izhodiščnega besedila?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.
- A Bralcu predstaviti dosedanje polete na Mars.
B Seznaniti bralca z izjemnim znanstvenim dosežkom.
C Propagirati vesoljska vozila na jedrski pogon.
Č Opozoriti bralca na previdnost pri raziskovanju vesolja.

(1 točka)

4. Kdaj je vozilo Radovednost pristalo na Marsu?
Na črto napiši datum pristanka.

(1 točka)

N 1 3 2 1 0 1 3 1 1 1

5. Kako je v izhodiščnem besedilu robotizirano vozilo Radovednost (Curiosity) še poimenovano?

Na črti napiši dve poimenovanji in k vsakemu napiši, katerega spola je.

Poimenovanje: _____ Spol: _____

Poimenovanje: _____ Spol: _____

(2 točki)

6. Zakaj je beseda Radovednost v besedilu napisana z veliko začetnico?

Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

7. S katerim namenom so znanstveniki poslali vozilo Radovednost na Rdeči planet?

Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

8. Čemu je pri pristanku služil žerjav?

Odgovor v povedi napiši na črti.

(2 točki)

9. Iz katerih podatkov v izhodiščnem besedilu izvemo, da je Radovednost mednarodni projekt?
Na črti napiši dva ustrezna podatka.

(1 točka)

10. Iz besedila lahko razberemo, da Radovednost ni prvo vesoljsko raziskovalno vozilo, ki je pristalo na Marsu. Iz katerih podatkov je to razvidno?
Na črti napiši en ustrezen podatek.

(1 točka)

11. Zakaj se je znanstvenikom zdel krater Gale najzanimivejši za pristanek?
Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

N 1 3 2 1 0 1 3 1 1 3

12. Preberi poved.

Od tega ima robotsko vozilo 899 kilogramov, 2401 kilogram tehta sistem za pristanek, dobre pol tone pa z gorivom napolnjena stopnja za križarjenje, ki je imela pomembno vlogo v času potovanja sonde po medplanetarnem prostoru do Marsa.

- a) Kaj v navedeni povedi pomeni besedna zveza *dobre pol tone*?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Nekoliko več kot pol tone.
- B Manj kot pol tone.
- C Natančno pol tone.
- Č Malo manj kot eno tono.

(1 točka)

- b) Koliko pa tehta sistem za pristajanje?
Odgovor z besedami (ne s števkami) napiši na črto.

(1 točka)

13. Preberi navedeni del izhodiščnega besedila.

Vesoljsko sondo so skupaj z velikim in zelo gibljivim roverjem, ki ga poganja jedrska energija iz vesoljskega izstrelilišča na Floridi izstrelili 26. novembra 2011. Njena pot do Marsa je trajala 225 dni, v tem času je preletela skoraj 570 milijonov kilometrov.

- a) Na kaj se nanašata podčrtani besedi?
Vsak odgovor napiši na ustrezeno črto.

ga: _____

Njena: _____

(2 točki)

- b) Iz navedenega dela izhodiščnega besedila izpiši pridevne, po katerih se vprašamo z vprašalnico *kateri*.
Napiši jih na črte.

(1 točka)

- c) Iz navedenega dela izhodiščnega besedila izpiši besedi, ki spadata v isto besedno družino.
Vsako napiši na ustrezeno črto.

Glagol: _____

Samostalnik: _____

(1 točka)

- č) Iz navedenega dela izhodiščnega besedila izpiši glagol v sedanjiku.
Napiši ga na črto.

(1 točka)

14. Glagola v oklepajih postavi v pravilni obliku.
Napiši ju na črti.

Znanstveniki želijo (ugotovim) _____, ali je na Marsu voda.

Rover se je že odpeljal (raziskujem) _____ pobočja gore v kraterju Gale.

(1 točka)

15. Preberi povedi.

Z navdušenjem so tudi spremljali, kako je poslalo prve posnetke Rdečega planeta.

Določanje kraja pristanka je bilo dolgotrajno in zahtevno delo, s katerim se je ukvarjalo 150 znanstvenikov.

Kaj je skupno obema povedma?
Obkroži črki pred pravilnima trditvama.

- A Povedi sta enostavčni.
- B Povedi sta podredno zloženi.
- C Povedi sta priredno zloženi.
- Č Prva poved ima predmetni odvisnik, druga pa prilastkov odvisnik.
- D Prva poved ima osebkov odvisnik, druga pa prilastkov odvisnik.
- E V obeh povedih je predmetni odvisnik.

(2 točki)

16. Preberi poved in v njej določi stavčne člene, tako da manjkajoče podatke napišeš v razpredelnico.

Robotizirano vozilo Radovednost bo raziskovalo morebitne dokaze življenja na Marsu.

Izpis stavčnega člena	Vprašalnica + povedek	Poimenovanje stavčnega člena
		osebek
bo raziskovalo		
	Kaj bo raziskovalo?	

(2 točki)

17. Še enkrat preberi zadnji odstavek izhodiščnega besedila.

Mobilni raziskovalni laboratorij bo 23 mesecev, kolikor znaša eno Marsovo leto, podrobno raziskoval površino planeta. Analiziral bo več deset območij, na katerih je predvideno tudi nabiranje vzorcev in vrtanje različnih kamnin.

- a) Iz koliko povedi in iz koliko stavkov je zgrajen odstavek?
Dopolni poved.

Odstavek je zgrajen iz _____ povedi in iz _____ stavkov.

(1 točka)

- b) V vsaki povedi navedenega dela izhodiščnega besedila podčrtaj glavni stavek.

(2 točki)

- c) Na katero vprašanje odgovarja del povedi, ki je obkrožen?
Vprašanje napiši na črto.

_____?

(1 točka)

- č) Katere vrste stavek je obkroženi del povedi?
Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

- d) Zadnjo poved v navedenem delu izhodiščnega besedila spremeni v dve enostavčni povedi.
Napiši ju na črte.

(1 točka)

18. Napiši obnovo tistega dela izhodiščnega besedila, ki govori o pristanku vozila Radovednost na Marsu.
Besedilo naj ima najmanj 3 in največ 6 povedi.

A	B
3	2

Skupno število točk: 60

Prazna stran

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.

Prazna stran

Prazna stran

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.